

בס"ד. שיחת יום ה' ב' בלק, י"ב תמוז, ה'תשט"ז.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן ניגון שמחה, ואח"כ צוה לנגן "אבינו מלכנו".

א. על¹ הפסוק בפרשת השבוע², "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו", איתא במדרש³ "יש אומרים" דקאי על הזמן "מצדקיהו עד מלך המשיח", שאז, בזמן צדקיהו, התחיל זמן החורבן והגלות, ואפילו לאחר השבעים שנה, בזמן בית שני, הי' זה עדיין ענין של גלות, שהרי חמשה דברים חסרו בבית שני⁴, כיון שעדיין לא היתה גאולה שלימה.

ועל זמן זה, מצדקיהו עד מלך המשיח, אומרים שזהו ענין של "כרע שכב". ומבאר הצמח צדק⁵, שהפירוש ד"שכב" (לדעת היש אומרים הנ"ל) הוא מלשון "וישכב וירדם"⁶, "על משכבי בלילות"⁷, "ולא ימות ונפל למשכב"⁸, שזה מורה על ענין הגלות.

וכיון שכן, יכולים לחשוב שהגלות הוא לא רק על הגוף, אלא גם על הנשמה ח"ו, ועל עניני תורה ומצוות הקשורים עם הנשמה⁹ — הנה על זה נאמר באותו פסוק, שאע"פ ש"כרע שכב", אין זו שכיבה של מישוה שאין לו כח, אלא זוהי מדידה והגבלה של מישוה שרק הוא לבדו מודד, מגביל ומצמצם את עצמו, להיותו "כארי וכלביא", כדאיתא בזהר¹⁰ "כארי דאיהו תקיפא, וכלביא דאיהו תקיפא יתיר".

כלומר: אפילו בהזמן ד"כרע שכב", אין זה באופן שיד האומות שליטה על ישראל ח"ו. בני ישראל הם תמיד "כארי וכלביא", ואין זה

שלישית. — נדפס לאח"ז באוה"ת פרשתנו ע' א'מה ואילך.

(6) יונה א, ה.

(7) שה"ש ג, א.

(8) משפטים כא, יח.

(9) כלומר: ענינים אלו צריכים אמנם להעשות ע"י הגוף, אבל ענינים אלו שעל ידם מתחברת הנשמה בגוף, ומחי' את הגוף באור וחיות הנפש האלקית (מהנחה בלתי מוגה).

(10) ח"א (ויחי) רלז, ב.

(1) שיחה זו (מלבד ס"ג) הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפסה בלקו"ש ח"ב ע' 337 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) בלק כד, ט.

(3) ב"ר פצ"ח, ז.

(4) יומא כא, ב. ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. הוריות פ"ג ה"ב. במדב"ר פט"ו, יו"ד.

(5) בד"ה כרע שכב שנת ה'תרי"ה בסעודה

אלא ש"מי יקימנו" — ע"ד הענין ד"מי גילה לבני רז זה"י¹¹, שענין זה קשור עם מ"ש¹² "מי יתן והי' לבבם זה להם ליראה אותי", דקאי על הקב"ה¹³, וזהו גם הפירוש שבחי' "מי — דהיינו הקב"ה — יקימנו", שהוא יוציא אותנו מהגלות, וכמש"נ¹⁴ "מי יתן מציון ישועת ישראל".

ועד להזמן ד"מי יקימנו" — גם אז אין זו שליטה אמיתית ח"ו, כיון שיהודי הוא ארי ולביא, ואף אחד אינו בעה"ב עליו.

— ע"ד הפסק בשלחן-ערוך¹⁵ שעל ארי ולביא אין לאף אחד שליטה, ועד שהשאלה היא אם יכולים להרגילים ע"י תרבות. —

כללות ענין הגלות אין לו מקום ע"פ שכל, ואין זה אלא ש"אנוס על פי הדיבור¹⁶ שהארי ולביא הי' במעמד ומצב ד"כרע שכב".

ובמילא מוכן, שבנוגע לתורה ומצוות, ש"וידבר אלקים את כל הדברים האלה"¹⁷ — לא שייך כללות ענין הגלות.

ב. אמנם, מצד זה שמתרגלים בהנהגת הגלות, ש"אותותינו לא ראינו"¹⁸,

— נסים ישנם גם היום, אלא ש"לא ראינו", "אין בעל הנס מכיר בנסו"¹⁹ —

הנה מצד חושך הגלות יכול להידמות שעולם כמנהגו נוהג, "עולם" מלשון העלם והסתור²⁰, שהעולם הוא בעה"ב על הארי והלביא.

ולכן, מזמן לזמן מראים מלמעלה נסים גלויים גם בזמן הגלות (ואחד הנסים הגלויים וכלליים בדורנו הי' הנס ד"ב ו"ג תמוז) — שזה מזכיר שגם בזמן הגלות "אין²¹ עוד מלבדו"²².

וזהו גם תוכן מאמר רז"ל²³ בתחלה עלה במחשבה לברוא את

(20) לקו"ת שלח לו, ד. סה"מ תש"י ע' 116. ועוד.

(21) ואתחנן ד, לה.

(22) שזוהי האמת האמיתית, הן "בשמים ממעל" והן "על הארץ מתחת", הן ביום והן בלילה — בגלות שנמשל ללילה (מהנחה בלתי מוגה).

(23) פרש"י ר"פ בראשית. ספר הלקוטים להאריז"ל בתחלתו. ובכ"מ. וראה מדרש ילמדנו הובא בתלמוד תורה (נדפס בבתי מדרשות (ורטהימר) כרך א).

(11) שבת פח, א.

(12) ואתחנן ה, כו.

(13) ראה לקו"ת במדבר טו, א-ב.

(14) תהלים יד, ז. נג, ז.

(15) חו"מ הלכות נזיקין ספ"ט ס"ח.

(16) ראה שיחת ליל ב' דחה"פ סי"ג

ואילך (תו"מ חט"ז ס"ע 202 ואילך). וש"נ.

(17) יתרו כ, א.

(18) תהלים עד, ט.

(19) נדה לא, א (בשינוי לשון קצת).

העולם במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים שיתף בו מדת הרחמים, ומבואר בזה בשער היחוד והאמונה שבספר התניא²⁴, דקאי על גילוי אלקות על ידי צדיקים ואותות ומופתים שבתורה.

המופתים שוכרים ומבטלים ("ברעכן דורך") את המדידה וההגבלה של העולם, שרואים גם בעיני בשר שיש מנהיג לבירה.

וכאשר זוכרים זאת — יודעים במילא שבני ישראל הם תמיד ארי ולביא, ובנוגע לנשמה, תורה ומצוות, אין אנו תחת שליטת הגלות.

ג. וזוהי ההוראה מהנס די"ב-י"ג תמוז — שהרי כל ענין מהוה הוראה ליהודי במילוי תפקידו בהבריאה, "אני נבראתי לשמש את קוני"²⁵:

ובהקדם מ"ש בעל השמחה, כ"ק מו"ח אדמו"ר, במכתבו²⁶, שהנצחון של י"ב-י"ג תמוז אינו ענין פרטי שלו, אלא זהו ענין עבור כלל ישראל, ולא רק בנוגע לאותו יום, לאותה שנה או לאותה תקופה, אלא בנוגע לכל הזמנים שלאח"ז, ובלשון המדרש: "מצדקיהו עד מלך המשיח".

ונקודת הדברים — שבכל מקום ובכל זמן צריך יהודי לדעת ולזכור שהוא "כארי וכלביא", שרק "על פי הדיבור" נמצא הוא לפי שעה במעמד ומצב ד"כרע שכב", שזהו ענין צדדי וענין חיצוני, ששייך רק להגוף, ובנוגע להגוף עצמו — בעינים גופניים, משא"כ בנוגע לעניני תומ"צ, שזוהי הרוחניות והפנימיות של כל העולמות, מעומק רום עד עומק תחת — יש ליהודי את כל ה"בעל-הבית שקייט", והוא "בן חורין" — "אל תקרי חרות אלא חירות"²⁷ — למלא את כל מה שצריך לפעול בעיני תומ"צ.

וכיון שכך, הרי בנוגע לעניני תומ"צ אין לו מה להתחשב עם הגבלות הזמן והמקום — שהרי ראו בעיני בשר, שלמרות שלא הי' שום מוצא בדרכי הטבע, לא מצד הזמן ולא מצד המקום, מ"מ, ראו כל אפסי ארץ שהי' היפך הטבע לגמרי, ועד כדי כך, שלא היו יכולים להלביש זאת בלבושי הטבע!

וזה הי' רצונו של הרבי בכל פעם שנזכר היו"ט די"ב-י"ג תמוז — שינצלו את ההתעוררות לערוך החלטות טובות בנוגע להנהגה בימים

26) אג"ק שלו ח"ב ע' פ. וש"נ.

27) אבות פ"ו מ"ב.

24) רפ"ה.

25) משנה וברייתא סוף קידושין.

שלאח"ז, מתוך הנחה ("אפלייג") שמדובר אודות "ארי" ו"לביא" שאינם מקבלים על עצמם "תרבות" מבחוץ, כך, שהולכים בתוקף היותר גדול למלא את שליחותו של הקב"ה, למעלה מן הזמן ולמעלה מן המקום, לעשות לו ית' — בהזמן והמקום — דירה בתחתונים²⁸.

* * *

ד. בנוגע לכללות הימים טובים — ישנם הימים טובים שהן מן התורה, כמ"ש²⁹ "שלוש רגלים תחוג לי בשנה", שהתורה עצמה קבעה את הזמנים ואת האופנים שבהם צריכים לחגוג ימים טובים אלו; וישנם גם ימים טובים שהם מדברי קבלה, שזהו היו"ט דפורים והיו"ט דחנוכה.

ומצינו חילוק ביניהם:

בנוגע לפורים — מפורש במגילה שהמלחמה היתה "ביום שלשה עשר לחודש אדר", ומיד למחרתו — "ונוח בארבעה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה" ("והיהודים אשר בשושן .. ונוח בחמשה עשר בו ועשה אותו יום משתה ושמחה")³⁰, היינו, שהיו"ט הי' מיד באותה שנה. ואילו בנוגע לחנוכה — איתא בגמרא³¹ "נעשה בו נס .. לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה". ויש לבאר חילוק זה ע"פ נגלה, ומזה יובן גם תוכן הענינים כפי שהם בעבודת האדם.

ה. מצינו בנוגע לגזירות דרבנן (ענינם של גזירות וצמצומים), שהיו בודקים אם זוהי גזירה שרוב הציבור יכולים לעמוד בה³².

ועד"ז גם בנוגע לענין דיו"ט שקשור עם ביטול מלאכה — כפי שמצינו שגם בפורים לא נקבעו בשנה הראשונה כל הפרטים, שלכן, "מעיקרא כתיב³³ שמחה ומשתה ויום טוב, ולבסוף כתיב³⁴ לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ואילו יום טוב לא כתיב" (שזהו החילוק בין "האגרת הזאת"³⁵ הראשונה ל"אגרת הפורים .. השנית"³⁶ (לשנה השני³⁷)), כיון

(32) ראה ע"ז לו, סע"א. וש"נ.
(33) אסתר ט, יט.
(34) שם, כב.
(35) שם, כו.
(36) שם, כט.
(37) ראה פרש"י עה"פ.

(28) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
ב"ר ספ"ג. במדבר"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו.
ובכ"מ.
(29) משפטים כג, יד.
(30) אסתר ט, ידיח.
(31) שבת כא, ב.

ש"הספד ותענית קבילו עליהו, מלאכה לא קבילו עלייהו"³⁸, ולכן נקבע שפורים מותר במלאכה.

ומזה מובן, שכאשר חכמים עמדו לקבוע את היו"ט של חנוכה, לא היו יכולים לקבוע בשנה הראשונה באופן של קביעות, שהרי ידעו כבר מהמעשה דפורים שיכול להיות שהציבור לא יקבלו עליהם, ורק "לשנה אחרת" (לאחרי שבמשך השנה התברר מה יקבלו הציבור ומה לא, כמו בפורים), "קבעום לימים טובים בהלל והודאה" (ו"לא שאסורין במלאכה"³⁹).

ו. זאת ועוד:

ידוע מ"ש הלבוש (הובא בט"ז) בהלכות חנוכה⁴⁰, והובא בדרושי חסידות⁴¹, בביאור החילוק שבין חנוכה לפורים — שהנס דפורים הי' הצלת הגוף, שהרי הגזירה היתה "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים"⁴², והנס הי' ש'ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"⁴³; משא"כ בחנוכה שהיתה גזירה רוחנית — "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" [ובזה גופא — "להשכיחם תורתך" דייקא, היינו, שלא הי' איכפת להם שילמדו תורה בתור חכמה סתם, אלא שלא יקשרו זאת עם "נותן התורה", שהתורה תקרא "תורתך", ועד"ז "להעבירם מחוקי רצונך" דייקא, שלא הי' איכפת להם שיקיימו מצוות — אם ימצאו לזה הסברה בשכל, אלא שלא יקיימו "חוקי רצונך", באופן ד"חוקה חקקתי גזירה גזרתי" ו"אין לך רשות להרהר אחרי"⁴⁴], והנס הי' שבטלה גזירה רוחנית זו.

ובהתאם לכך יש נפק"מ בנוגע לקביעת היו"ט:

כאשר מדובר אודות ביטול גזירה גשמית — רואים זאת מיד על אתר, וכפי שהי' בפורים, ש"ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם — ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"⁴³, "והרוג בשונאיהם גו"⁴⁵, וא"כ ראו מיד שישנו נס, וכבר נקבע במעשה בפועל, למטה מעשרה טפחים.

משא"כ כאשר מדובר אודות גזירה רוחנית, כמו הגזירה דחנוכה, והוצרכו לידע אם בטלה הגזירה,

(42) אסתר ג, יג.

(43) שם ט, א.

(44) ראה לקו"ש חל"ה ע' 174. וש"נ.

(45) שם, טז.

(38) מגילה ה, ב.

(39) פרש"י שבת שם.

(40) ארו"ח סתר"ע סק"ג.

(41) סה"מ תש"ח ע' 118. ועוד.

— לא רק מצד אומות העולם, אלא גם מצד בני ישראל, שכן, האפשרות לגזור גזירה על בני ישראל אינה אלא כאשר ישנם "מהרסיך ומחריביך (ש)ממך יצאו"⁴⁶, ובנדו"ד, שכיון שאצל בני ישראל היו "מתיוונים", לכן היתה מלכות יון יכולה לגזור גזירה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" —

הנה גם כאשר מצאו שמן טהור, "והדליקו ממנו שמונה ימים"³¹, עדיין לא היו יכולים לידע מה נעשה בעולם: עד כמה חדר האור בעולם (ע"י "חלוני שקופים אטומים"⁴⁷ שבבית-המקדש), ואם נתקבל אצל הציבור, עד שנתבטלו "מהרסיך ומחריביך" — שאז בטוחים שבטלה הגזירה,

ולכן, רק "לשנה אחרת" — לאחרי שעברו י"ב חודש, שנה שלימה, שיש בה כל השינויים האפשריים ד"זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף גו' לא ישבותו"⁴⁸, וראו שהאור מהשמן הטהור שהדליקו בבית-המקדש נתקבל והחזיק מעמד בכל הציבור — אזי "קבעום לימים טובים בהלל והודאה", באופן של קביעות על כל הדורות, "עד מלך המשיח", כיון שהנס נמשך חוץ למקדש, ובחוץ לארץ, בזמן הגלות.

ז. ובנוגע לעניננו:

תלמיד מחוייב לברך על נס שנעשה לרבו⁴⁹, ועאכו"כ כאשר מדובר אודות נס שנוגע לרבים, ועד שצריכים לעשות מזה חגיגה והתוועדות — ע"ד שקבעו חגיגת י"ב-י"ג תמוז.

ובענין זה — שהו"ע של נצחון ברוחניות — הי' חילוק בין שנה ראשונה להשנים שלאח"ז:

בשנה הראשונה, בשעה שנתקבלה הבשורה ע"ד השחרור — הרי יחד עם הבשורה היתה גם ההוראה שהדבר יהי' בלא פירסום⁵⁰. וכיון שלא היו יכולים לפרסם את הדבר, שזהו"ע של קביעות — לא היו יכולים לידע עד כמה יגיע הדבר מחוץ לזמן ומחוץ למקום, ויקבע בישראל לדורותיהם אחריהם, כך, שנתקבלה הבשורה באופן שלא היתה עדיין הקביעות בכל הפרטים.

— ידעו שזוהי שמחה, אבל עדיין לא הי' הפירסום (ואדרבה —

(49) ראה שיחת י"ב תמוז תש"י בתחלתה
(תו"מ ח"א ע' 127). וש"נ.
(50) ראה גם אג"ק ח"ב ע' שמא.

(46) ישע"י מט, יז.
(47) מ"א ו, ד ובפרש"י.
(48) נח ח, כב.

היתה הוראה שיהי' בלא פירסום), ועדיין לא ידעו כיצד יקבע הדבר, שהרי זה תלוי בהמשכה למטה מעשרה טפחים וברוב הציבור.

ורק "לשנה אחרת" — שאז הי' בעל השמחה מעבר לגבול, שיצא לגמרי מתחת ממשלתם — אזי ראו שזהו נצחון שלם, היינו, לא רק בד' אמות שלנו, ובלשון אביו של בעל השמחה, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵¹: לא רק עם העצם שלנו, אלא גם עם ההתפשטות שלנו, והתפשטות זו הגיעה גם מעבר לגבול — אזי נעשה הפירסום והקביעות "עד מלך המשיח".

ח. וההוראה מזה:

אע"פ שבתחילת הענין עדיין לא היו יכולים לדעת בכל התוקף עד כמה יומשך הדבר למטה מטה, לכל בני ישראל, ללא חילוק בין חסידים לשאר החוגים ("עולם'שע"), במדינה ההיא, בחוץ לארץ או בארץ ישראל — הרי "לשנה הבאה קבעום", וכידוע⁵² ש"יום-טוב" זה נתקבל ובתוקף גם אצל המנהיגים של שאר החוגים, כפי שנתקבל ע"י אלו שהיו "שייכים" ו"מקושרים" עוד לפני המאסר.

וכיון שענין זה נעשה דבר כללי שנתקבל אצל כל הסוגים דבני ישראל — אזי חל הגדר ד"לא תסור"⁵³ בנוגע לכל ההוראות שלמדים מנס זה, שכללותם הר"ע המסירת-נפש;

לא מסירת-נפש באופן ד"מתי יבוא לידי ואקיימנו"⁵⁴, אלא אדרבה, באופן ששומרים על הגוף, כיון שיש צורך והכרח בו, שהרי על ידו צריכים לפעול את שליחותו של הקב"ה שהיא "בתחתונים" דוקא; כי אם, שכאשר יש צורך בענין של מס"נ בשביל העבודה דתורה ומצוות — הנה גם בזה אין מניעה⁵⁵, ובלבד שיבוא לידי פועל הענין ד"ויקרא שם בשם ה' אל-עולם"⁵⁶, שה"עולם" הו"ע אחד עם "א-ל"⁵⁷, כיון ש"אין עוד מלבדו".

ולכן, החל מה"שנה אחרת" (לאחרי השנה הראשונה), שנמשך הירו"ט בכל תפוצות ישראל — ישנה ההוראה לכל תפוצות ישראל,

(53) פ' שופטים יז, יא. וראה רמב"ם ריש הלי' ממרים.

(54) ברכות סא, ב.

(55) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 159. וש"נ.

(56) וירא כא, לג.

(57) ראה תו"מ ח"ב ע' 202. וש"נ.

(51) ראה סה"ש תורת שלום ע' 246 ואילך.

(52) ראה ספר התולדות אדמו"ר מוהרי"צ

ח"ג רפכ"ד (ע' 239). "בצל החכמה" (אה"ק,

תשמ"ז) ס"ע 149. ועוד.

שצריכים לילך בכל התוקף, "כארי וכלביא", למלא שליחותו של הקב"ה (אע"פ שיכולים לדחוק ("ארויסקוועטשן") דיוק משלחן-ערוך שמסירת-נפש נדרשת רק בשלשת הענינים, משא"כ בשאר הענינים צריכים לדייק ולהדר בהמצוה ד"ונשמרתם מאד לנפשותיכם"⁵⁸).

וישנה גם ההבטחה שיבטלו אפילו את הטבע — כאשר ילכו בתוקף, "כארי וכלביא", למלא את שליחותו של הקב"ה לעשות לו ית' דירה בתחתונים.

* * *

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה כרע שכב כארי וכלביא גו'.

* * *

י. בנוגע⁵⁹ להענין דמעקה — שאלני א' במכתב⁶⁰:

הטעם למעקה הוא משום סכנה, כמ"ש⁶¹ "ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו", והרמב"ם⁶² פוסק ש"דברים שהם משום סכנה אין מברכין עליהם", ואעפ"כ, בפרק זה גופא⁶³ פוסק הרמב"ם "אם עשה מעקה מברך .. אשר קדשנו במצוותיו וצונו לעשות מעקה".

בפשטות ה' אפשר לומר, שזהו לפי שהענין ד"לא תשים דמים בביתך" יכול להתקיים גם ע"י אופן אחר, לא ע"י עשיית מעקה, שהרי בעשיית מעקה מחוייבים רק כאשר הבית גבוה מהקרקע יו"ד טפחים⁶⁴, וא"כ, הברירה בידו להנמיך את הגג או להגבי' את הקרקע של רשות הרבים; וישנו עוד אופן, לבנות את הגג בשיפוע — שעל ידי זה יקויים "ולא תשים דמים בביתך", ואעפ"כ אין בידו מצות מעקה. ולכן צריך לברך בעשיית מעקה, כיון שישנו ענין נוסף מלבד "ולא תשים דמים בביתך".

אבל, ביאור זה אינו מספיק, כי, סוף-סוף, אם כל הטעם לעשיית מעקה הוא רק משום סכנה, אזי הדרא קושיא לדוכתא, שאין מברכים על זה.

(60) ראה מכתב אדר"ח טבת שנה זו

(אג"ק ח"י"ב ע' קפח).

(61) תצא כב, ח.

(62) הל' ברכות פי"א ה"ד.

(63) הלכה ח'.

(64) ראה ב"ק נא, א ובפרש"י שם.

(58) ואתחנן ד, טו.

(59) שיחה זו (מלבד סי"ב) הוגהה ע"י

כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה

בלקו"ש ח"ב ס"ע 384 ואילך. במהדורא זו

ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים

מהנחה בלתי מוגה.

אך האמת היא, ש"ועשית מעקה לגגך" ו"לא תשים דמים בביתך" הם ציוויים בפני עצמם. "ולא תשים דמים בביתך" אינו טעם על "ועשית מעקה".

וראי' לדבר: בשרשי המצוות⁶⁵ כותב הרמב"ם כלל, שטעמי המצוות אינם נמנים בפני עצמם במנין תרי"ג, ואעפ"כ, במנין המצוות מונה הרמב"ם ב' מצוות בפני עצמם: במנין מצות עשה מונה המצוה "ועשית מעקה"⁶⁶, ובמנין לא תעשה מונה את המצוה "ולא תשים דמים"⁶⁷, ומזה מוכח ש"ולא תשים דמים" אינו טעם על "ועשית מעקה", אלא זוהי מצוה בפני עצמה.

המקור לדברי הרמב"ם הוא בספרי. בספרי⁶¹ איתא: "ועשית מעקה לגגך, מצות עשה, ולא תשים דמים בביתך, מצות לא תעשה".

יא. והענין בזה בעבודת האדם⁶⁸:

כאשר יהודי בונה בית חדש⁶⁹, לא מספיקים הגדרים שהיו אצלו עד עתה, שעל ידם עמד בכל הנסיונות, ובמילא יכול להיות שיתברך בלבבו לומר שלום יהי' לי⁷⁰, שהרי עברו רוב שנותיו ולא חטא⁷¹. עליו לדעת, שכיון שעובר הוא לבית חדש, מוטלת עליו עבודה חדשה, ועליו לדאוג ("זיך באוואָרענען") שיוכל לעמוד בנסיונות החדשים שיכולים להיות בעבודה החדשה⁷².

כאשר יוצאים מחוץ לכתלי בית המדרש אל העולם, שכאן מתחילה עבודה חדשה, מתחילים אצלו ענינים חדשים שעד עתה לא היתה לו שייכות עמהם,

וכמו"כ אצל כל אדם בכל יום, שהתחלת היום צריכה להיות בעבודת התפלה, ואח"כ לימוד התורה — בשעה שיוצא מד' אמות

שאפילו צדיק, הנה ביום ההולדת שנעשית אצלו עלי', ועד"ז ביום ה"יאָרצייט" שבו עולה לעולם עליון יותר, אזי דנים אותו עוה"פ על כל עניניו, כי, אף שעד עתה הי' צדיק בכל עניניו, מ"מ, כיון שנתעלה לעולם נעלה יותר, ונעשה קרוב יותר אל המלך, עליו לעבור "נהר דינור" (וכו"כ ענינים) כדי להסיר ענינים אלו שבהיותו בעולם שלמטה הימנו לא היו תופסים מקום להחשב כ"חטא" (מהנחה בלתי מוגה).

65) שרש ה.

66) מ"ע קפד.

67) מל"ת חצר.

68) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 210 ואילך.

וש"נ.

69) ראה לעיל ע' 39 הערה 55.

70) ע"פ לשון הכתוב — נצבים כט, יח.

71) יומא לח, ב.

72) וע"ד שמצינו (ראה פע"ח שער

התפילין פ"י ובהגהה שם. שער הגלגולים כב)

של תורה וד' אמות של הלכה, לעסוק בל"ט מלאכות שהם עובדין דחול,

צריך לעשות מעקה, כדי להבטיח שעניני העולם ועובדין דחול יהיו כדבעי⁷³, שלא יהי' בזה "דמים בביתך" ו"יפול הנופל".

כשם שבגשמיות צריך המעקה להיות גבוה מן הבית, למעלה אפילו מגג הבית — כמו"כ ברוחניות צריכים ליקח את המעקה ממקום שלמעלה יותר ממנו, סיוע ממקום עליון יותר⁷⁴.

ולכן שייך, ולא רק שייך אלא צריך לברך על עשיית מעקה, כי: כיצד יכולים לעשות מעקה, ליקח ממקום נעלה יותר מהמקום שבו נמצאים? — על זה צריכים לעשות ברכה⁷⁵, כפירוש רז"ל⁷⁶: ברכה — מלשון "המברך את הגפן"⁷⁷, דהיינו המשכה — "ברוך אתה הוי"ו", שהוי"ו הוא למעלה מהעולם, וע"י "אלקיננו" (גבורה וצמצום בשבילנו) ממשיכים זאת ב"מלך העולם", ועל ידי זה נעשה "וצונונו", מלשון צוותא וחיבור, לעשות מעקה: ענין זה נותן כח לעשות מעקה גבוה עשרה טפחים⁷⁸ על

הענין ד"רשות הרבים" — שבו שייך מקום לטעות — הוא רק עד עשרה טפחים. ולכן, ככל מקום שיש מקום לטעות — צריך להיות "מעקה", דהיינו סיוע ממקום עליון יותר (מהנחה בלתי מוגה).

(75) ולא ירך גיסא, כיון שיש ציווי לברך, ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא אגה"ת (פי"א): "והרי ספק ברכות להקל משום חשש ברכה לבטלה, אלא אין כאן שום ספק כלל" — הרי ברור הדבר שיש בכחו לעשות מעקה כדי ש"לא יפול הנופל ממנו", והיינו, שהתורה מבטיחה לו שבאיזה דרגא שיהי', אפילו בדרגא היותר תחתונה, יוכל לעשות מעקה, ולפעול את כל הענינים שה"מעקה" צריך לפעול (מהנחה בלתי מוגה).

(76) ראה הנסמן במפתח לתורה אור ערך ברכה. המשך חייב אדם לברך תרל"ח (סה"מ תרל"ח ע' פז ואילך).

(77) כלאים רפ"ז.

(78) והו"ע שם הוי' במילואו (שיש בו עשר אותיות) כפי שהוא בעולם האצילות, שלמעלה מ"עלמא דפרודא" (מהנחה בלתי מוגה).

(73) ודוקא ע"י עבודה זו (בעניני העולם) פועלים את הענין ד"בית חדש" — שיהיו לא רק עולמות הנבראים, ולא רק עולם האצילות, אלא זירה לו ית', כמשל הדירה שבה נמצא האדם בכל עצמותו (ראה אוה"ת פירשנו (בלק) ריש ע' תתקצו. ועוד).

וב"בית חדש" זה נמשכים כל הענינים כפי שהם למעלה ע"ג הגג, וכפי שהם למעלה גם מהענינים שהם בערך אל הגג.

אלא שבשביל זה יש צורך בעזר מיוחד ממקום עליון יותר, שזהו"ע המעקה (מהנחה בלתי מוגה).

(74) למעלה מעשרה טפחים — כי: למעלה מעשרה טפחים לא שייך הענין ד"רשות הרבים", שהרי המקום שלמעלה מעשרה טפחים יש לו דין של "רשות היחיד" או "מקום פטור" (שבת ו, א ואילך), ואילו

(* כשם שכללות ענין התנו"צ הוא למטה בארץ זוקא, במעמד ומצב ד"למצרים ירדתם" ו"יצר הרע יש ביניכם" (שבת פח, טע"ב ואילך).

הגג דעולם הבריאה שהוא הקרקע דעולם האצילות, כדאיתא בכתבי האריז"ל⁷⁹.

יב. ויש להוסיף, שענין ה"מעקה" הוא לא רק בנוגע לעניני חול, אלא כדברי הגמרא במסכת סוטה⁸⁰ על הפסוק⁸¹ "ובנית ביתך", שיש בזה כמה פירושים: "ובנית ביתך, זה גמרא", "ובנית ביתך, אלו מעשים טובים", "ובנית ביתך, דרוש וקבל שכר", וגם כאשר "בנית ביתך" בכל הפירושים הנ"ל, צריך לעשות מעקה.

והענין בזה:

גם מי שעוסק בלימוד התורה, אלא שלימודו הוא לימוד ה"גמרא" (לימוד ה"תלמוד"), ובמילא נדרש ממנו להשקיע בהלימוד את כח השכל, על מנת להבין ולהשיג — הנה אם לא יהי' אצלו הענין ד"נקודה בהיכלא"⁸², נקודת היהדות וקבלת-עול, לשמור שהשכל לא ילך בדרך עקלתון, אזי עלול למצוא בשכלו ענין של "כח דהיתרא עדיף"⁸³ (ככל עניני היתר שהתחילו להשתמש בהם בזמן האחרון),

— בתחילה יתיר את המותר, תאוות היתר, ללא הגבלות, עד שיהי' "נבל ברשות התורה"⁸⁴, שזהו עדיין חולי שאין בו סכנה; וכאשר נופלים בענין זה, אזי יכולים ליפול ולהתיר גם את האסור כו'.

ועל זה באה ההוראה — שכאשר "בנית ביתך זה גמרא", צריך לעשות "מעקה", שזוהי הזהירות שלימוד הגמרא יהי' כדבעי, שלא יבוא לענינים של שכל מוטעה כו', ועיי"ז "לא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו".

יתירה מזה — "ובנית ביתך, אלו מעשים טובים":

גם כאשר לימוד הגמרא עבר בשלום, ובמילא הולך הוא לעשות "מעשים טובים" — הנה אע"פ שלכתחילה מחליט לעשות המעשים

— נמשך גם בעולמות יצירה ועשי' שלמטה

הימנו (מהנחה בלתי מוגה).

(80) מד, א.

(81) משלי כד, כז.

(82) ראה בהמאמר פ"ג (לעיל ע' 36).

וש"נ.

(83) ברכות ס, א. וש"נ.

(84) רמב"ן ר"פ קדושים.

(79) שעהמ"צ פ' תצא.

וכמדובר לעיל (בהמאמר פ"ה (לעיל ע' 39 ואילך)) באותיות הקבלה — ש"בית" קאי על ג' העולמות בריאה יצירה עשי', ויש צורך בעשיית "מעקה" כדי שהאורות דאצילות לא ירדו למטה יותר מן המדה, שזוהו"ע ד"לא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו".

ועיי' עשיית המעקה על הגג דעולם הבריאה, שזוהי העלי' השלישית דה"בית"

טובים אך ורק לשם מצוה, מ"מ, כיון שזהו ענין הקשור עם העולם, יכול להתערב בזה ענין בלתי-רצוי.

וע"ד ש"נהגו⁸⁵ .. להתענות .. אחר פסח וכן אחר חג הסוכות, לפי שחוששין שמא מתוך משתה ושמחת המועד — אע"פ שזהו"ע של מצוה — באו לידי עבירה .. אולי⁸⁶ חטאו בני וגו'."

ולכן, גם כאשר "ובנית ביתך, אלו מעשים טובים" — יש צורך בעשיית מעקה.

ויתירה מזה — "ובנית ביתך, דרוש וקבל שכר":

אפילו כאשר נמצא בדרגא היותר נעלית שלומד תורה לשמה — "דרוש וקבל שכר",

— אין לו עסק עם העולם, הוא אפילו לא פוסק שאלות, הוא לא "משגיח" שצריך ליתן "הכשרים" (ובמילא אין לחשוש שיתן "היתרים" על דברים האסורים), ולא באים אליו לערוך "דין תורה"; הוא רק יושב בחדר לפניו מחדר ועוסק בתורה, ולא משלמים לו "שכירות" בשביל זה, כי אם, "דרוש וקבל שכר" — לעתיד לבוא (שזהו הפירוש הפשוט ב"דרוש וקבל שכר"),

הרי כיון שמעורבת בזה איזו פני' — אפילו פני' דקדושה, שרצונו לקבל שכר מהקב"ה — הנה על זה כותב הרמב"ם בסוף הלכות תשובה⁸⁷ ש"כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר (אפילו "בעולם הבא") כו' הרי זה עוסק שלא לשמה", ונמצא, שאינו עובד את השם, אלא עובד את עצמו! ...

ולכן, גם מי שנמצא בדרגא היותר נעלית, "ובנית ביתך, דרוש וקבל שכר" (שזהו"ע נעלה יותר מ"ובנית ביתך, זה גמרא", "ובנית ביתך, אלו מעשים טובים") — צריך גם הוא לעשות מעקה.

וגם בדרגא זו צריך להיות המעקה לא רק בנוגע להשכל, שלזה מספיק ג' טפחים (כנגד ג' בחי' חב"ד), אלא הזהירות צריכה להיות בנוגע לכל כחות נפשו, ולולי זאת, אי אפשר להבטיח שלא ישל אפילו בענין של מעשה בפועל, אע"פ שנמצא בדרגא היותר עליונה ד"דרוש וקבל שכר".

יג. הוראה מפורטת מזה היא:

(87) פ"י ה"ה.

(85) שו"ע אדה"ז או"ח רסתצ"ב.

(86) איוב א, ה.

ע"ד הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸⁸, שבכל ראש השנה צריך להוסיף דבר-מה בהידור מצוות עשה, בזהירות מלא תעשה ובהנהגה טובה — אפילו אם גם לפני"ז היו כל הנהגותיו כדבעי — כיון שבכל ראש השנה נמשך אור חדש, כדאיתא באגרת הקודש⁸⁹,

כמו"כ כאשר יהודי מתחיל עבודה חדשה, אם בצאתו מכתלי בית המדרש לעולם, או בכל יום גופא לאחרי התפלה והלימוד בכל בוקר, כאשר מתחיל להתעסק בעניני העולם — עליו להוסיף דבר-מה על מעמדו ומצבו הקודם.

וזהו "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך". מלמעלה נותנים כח לעשות מעקה, שהמעקה צריך להיות יו"ד טפחים, כדי להמשיך את האור חדש בכל עשר כחות הנפש⁹⁰, מהכחות חב"ד עד לכח המעשה, ובמילא תהי' הזהירות ש"לא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל וגו'", ואדרבה — שיהי' "כתפארת אדם לשבת בית"⁹¹.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן את הניגון הספרדי — "אין אדיר כה"'].
* * *

יד. דובר לעיל (ס"א ואילך ובמאמר) אודות הפסוקים "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו", ו"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" — פסוקים השייכים לחלקי הפרשה דיום חמישי ויום ששי, שבהם חלים י"ב-י"ג תמוז בשנה זו.

וכללות הענין דפרשת השבוע הוא — שכאשר התאספו גוים ורצו לעשות היפך הטוב לבני ישראל, הנה לא זו בלבד שלא הצליחו להביא את מחשבתם לידי פועל, אלא יתירה מזה, שגם כאשר ביקשו "גם קב לא תקבנו גם ברך לא תברכנו"⁹², לא פעלו זאת, ועד ש"ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך"⁹³ (כמבואר בלקו"ת⁹⁴ שזהו"ע שלמעלה מעולם האצילות).

פ"ה (לעיל ע' 40), דכיון שעשה את הפעולה שלו, אזי נעשים כל שאר הענינים ע"י ההמשכות מלמעלה (מהנחה בלתי מוגה).

91 ישע"י מד, יג.

92 כג, כה.

93 תצא כג, ו.

94 תצא לט, ב ואילך — ביאור ולא

אבה.

88 ראה סה"מ תרח"ץ ע' כד. וראה גם תו"מ ח"ד ריש ע' 32. וש"נ.

89 סי"ד.

90 והיינו, שבענין זה נוגע רק שתהי' פעולה שלו שתחדור בכל עשר כחות נפשו, וזהו שלימות הציור קומה שלו, ואז, לא נוגע ה"כמות" שבדבר, היינו, גם אם המחיצה אינה אלא מ"הוצא ודפנא" (ראה בהמאמר

וכיון שהתורה היא נצחית⁹⁵, בכל דור ודור ובכל שנה ושנה (כפי שנתקבל "המנהג הפשוט בכל ישראל שמשלימין את התורה בשנה אחת"⁹⁶) — הרי זו הוראה שאע"פ שבכל שנה ושנה "עומדים עלינו לכלותינו", רחמנא ליצלן, הרי "הקב"ה מצילנו מידם"⁹⁷, ולא זו בלבד, אלא שלאח"ז ישנו גם הענין ד"ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך".

טו. ומזה מובן, שכאשר ישנם ענינים כאלו שבעיני בשר יכולים לחשוב שהם באופן ד"רגשו גוים ולאומים"⁹⁸, צריך לידע ש"יושב בשמים ישחק"⁹⁹, וסוכ"ס הנה לא זו בלבד ש"הקב"ה מצילנו מידם", אלא עוד זאת, שהענינים שחששו מהם, מתהפכים ומביאים סיוע, ולדוגמא — שע"ז מתבטלים לימודי חול ומתרכים לימודי קודש, ומתבטלים הלימודים שהם היפך ה' והיפך תורתו, ובמקומם באים לימודי קודש¹⁰⁰.

אמנם, לפי שעה עכ"פ, כל זמן ש"רגשו גוים ולאומים", וצריכים לבקש ש"יושב בשמים ישחק" (וסוכ"ס עושה זאת הקב"ה, ובאופן שנמשך למטה עד שרואים זאת בעיני בשר) — יש צורך בשמחה גדולה, כדי לשבור ולבטל ("דורכרעכנ") את ההעלמות וההסתרים, אשר, עם היותם מדומים, הרי לפי שעה יכולים הם לפעול נפילת-רוח ח"ו, ועי"ז ממהרים שיראו את הטוב הגנוז, שיומשך בטוב הנראה והנגלה — שיוכלו להרבות הן בכמות והן באיכות בהחינוך על טהרת הקודש, ובאופן ד"לאום (דקדושה) מלאום יאמץ"¹⁰¹, שתתמלא ירושלים מחורבנה של צור¹⁰².

טז. ובהמשך לזה — הרי נקבע מנהג טוב ונכון (מכמה טעמים), שבימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז (שבהם הוא גם יום הולדת בעל השמחה, שגם זה ענין של שמחה עבור כלל ישראל), ישתתפו בחיזוק והתרחבות המוסדות הנקראים על שמו: "אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש"¹⁰³. וכדי למעט בהתערבות ענינים חיצוניים, נוהגים, שכל אחד נותן

100) ראה מכתב ח"י סיון שנה זו (אג"ק ח"ג ס"ע קפט ואילך).
101) תולדות כה, כג.
102) ראה פרש"י עה"פ.
103) ראה גם שיחת י"ג תמוז דאשתקד (תו"מ ח"יד ע' 195 ואילך). וש"נ.

95) תניא רפי"ז.
96) רמב"ם הל' תפלה רפי"ג.
97) נוסח הגש"פ.
98) תהלים ב, א.
99) שם, ד.

כפי נדבת לבו, בלי פירסום, שאז יכול ליתן כפי שיודע מה שביכלתו ליתן, בלי לחשוש מעין הרע... ובלי לחשוש שכתוצאה מזה יטילו עליו מסים (וכיו"ב בשאר הענינים שחבל על הזמן לפרש אותם).

וכל הרוצה שיזכירוהו על הציון של בעל השמחה — ירשום ע"ג פתקא שמו ושם אמו, ובמעטפה נפרדת יצרף את נדבתו, ביד רחבה ובנפש חפצה ובשמחה ובטוב לבב, בתור השתתפות בהמוסדות שהולכים ומתפשטים, ועכשיו היא שעת הכושר שתהי' ההתפשטות (לא רק מדרגא אל דרגא, אלא) בבת אחת שלא בערך!

מסתמא יחלקו עתה את הפתקאות בשביל אלו הרוצים לרשום את שמותיהם.

אלו שרוצים ליתן הכסף מיד — מה טוב, ואם לאו — הרי כמדובר פעם¹⁰³ אודות המשך הימים שלאחרי יום ההולדת עד יום השמיני, אשר, "מיום השמיני והלאה"¹⁰⁴ "קדוש יאמר לו"¹⁰⁵, כיון שבמצות מילה נעשית "תחילת כניסת נפש זו הקדושה" (כמ"ש אדמו"ר הזקן במהדורא בתרא של השו"ע¹⁰⁶), ובכל שנה ושנה "נוכרים ונעשים"¹⁰⁷, והיינו, שבעלייתו מעולם לעולם, באופן של "בית חדש", ניתוסף עלי' בכניסת נפש הקדושה, נפש למעלה מנפש, גבוה על גבוה וגבוהים עליהם¹⁰⁸ — הנה במשך שמונה ימים אלו ישלחו או יכניסו את הכסף, בעילום שם, כרצונו של כל אחד, וכל המרבה הרי זה משובח.

ובטוח בעל השמחה — כפי שאמר פעם¹⁰⁹ — שלא ישאר בעל-חוב, ויחזיר לכל אחד בבני חיי ומזוני רויחי, כדי שע"ז יוכל לקיים עניני התומ"צ (כמ"ש באגה"ק¹¹⁰),

ומה טוב — שתהי' הנתינה באופן נעלה יותר מאשר "על מנת לקבל פרס"¹¹¹, באופן ד"שכר מצוה מצוה"¹¹², מלשון צוותא¹¹³ — להתחבר ולהתקשר עם ה"צדיקא דאתפטור (ד)אשתכח בכולהו עלמין

תש"י ס"ד (תו"מ ח"א ריש ע' 132). שם ח"ב ע' 184.

(110) ס"ט.

(111) אבות פ"א מ"ג.

(112) שם פ"ד מ"ב.

(113) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב.

אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"י ע' שסט (נעתק

ב"היום יום" ח חשון). ובכ"מ.

(104) אמור כב, כז.

(105) ישע"י ד, ג.

(106) סוס"ד.

(107) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' תיקון

שובבים. הובא ונתבאר בספר לב דוד

(להחיד"א) פכ"ט.

(108) ע"פ לשון הכתוב — קהלת ה, ז.

(109) ראה מכתב י"א אייר שנה זו (אג"ק

חי"ג ריש ע' מט). וראה גם שיחת י"ב תמוז

יתיר מבחיוהי"¹¹⁴, כמבואר באגה"ק¹¹⁵ שאז "נקל מאד לתלמידיו לקבל חלקם מבחי' רוח רבם כו", כיון שלא קיימות ההגבלות שהיו מכמה זמן לפנ"ז.

ועד שזוכים לקיום היעוד¹¹⁶ "נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן", שהרי משה הוא "גואל אחרון"¹¹⁷ — כאשר "הקיצו ורננו שוכני עפר"¹¹⁸, והוא בראשם, ויוליכנו מהגלות אל הגאולה השלימה, במהרה בימינו. [ואח"כ אמר:] כיון שצדקה צריכים ליתן בשמחה ובטוב לבב — יאמרו "לחיים" וינגנו ניגון שמח, ויתנו סכומים גדולים.

[לאחרי שניגנו ניגון, התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן עוד ניגון, ואח"כ צוה לנגן "והיא שעמדה", ואח"כ אמר:] כיון שהקהל נותן במדידות והגבלות וצמצומים ומיצרים — ינגנו "ממצרים גאלתנו", ויצאו מה"מיצרים".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שיערכו "שבע ברכות" לחתן וכלה שהיו נוכחים בהתועדות, ואח"כ (לאחרי שניגנו "ויהי בישורון מלך") הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א שינגנו עוד ניגון, וינגנו "עוד ישמע".]

* * *

יז. [כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שקבוצת התמימים שנוסעים בשליחות לאה"ק¹¹⁹ יאמרו "לחיים", ואח"כ אמר:]

ידוע מ"ש אדמו"ר הזקן באגרת הקודש¹²⁰ בנוגע להעילוי שבמעמד עשרה מישראל, ש"אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד, אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עליהו, עד שהי' מתבטל ממציאיותו לגמרי". ומזה מובן גודל העילוי שבדבר בשעה שעוסקים בתורה ומצוות, במעמד כמה עשירות מישראל.

ואע"פ שבנוגע לנוסח ברכת המזון הדין הוא שאין חילוק בין עשרה למאה¹²¹ (דלא כהדעה¹²² שצריך להיות חילוק גם בדיבור), מ"מ,

119) ראה שיחת ליל ג' תמוז (לעיל ע' 26 ואילך). וש"נ.
120) סכ"ג.
121) רמב"ם הל' ברכות פ"ב ה"ד. טושו"ע (ואדה"ז) או"ח רסקצ"ב (ס"ג).
122) ר' יוסי הגלילי — ברכות מט, ב (במשנה).

114) זח"ג עא, ב.
115) ביאור לסו"ך (קמז, א).
116) תהלים עח, כא.
117) ראה שיחת י"ג תמוז דאשתקד
118) (תו"מ ח"ד ע' 205). וש"נ.
119) ישע"י כו, יט.

מעצמו מובן שכאשר ניתוסף עוד יהודי, עוד נפש אלקית, הרי זה כמו שניתוסף עוד אות בתורה (שהרי כל יהודי יש לו אות בתורה¹²³), שעיי"ז ניתוסף האור שבאות זו, מלבד ה"אור העולה על כולנה"¹²⁴ מצירוף כל האותיות יחד עם האות הנוספת, וא"כ, מובן ופשוט שנעשית תוספת בכל הענינים הרוחניים, ובהכרח שתהי' תוספת גם בענינים הגשמיים.

וכיון שכן, הנה כאשר צריכים לדחות ענין של חושך, הרי אע"פ שישנה ההודעה שאפילו מעט אור דוחה הרבה מן החושך¹²⁵, מ"מ, מובן שכאשר האור הוא בריבוי (עי"ז שישנם יותר מעשרה מישראל), ביכלתו לדחות יותר חושך. ובפרט ע"פ דרישת תורת החסידות, שלא מספיק לדחות את החושך, אלא צריך להיות "לילה כיום יאיר"¹²⁶, "ויהפוך גו' את הקללה לברכה", שהחושך עצמו יאיר¹²⁷.

יח. ובהתאם לכך, הנה כאשר אירע המאורע בכפר חב"ד, לא עתה ולא עלינו¹²⁸,

— אשר, אע"פ שמייסד הכפר ומנהלו "עומד ומשמש"¹²⁹, וממשיך רחמים רבים בטוב הנראה והנגלה לכל אחד ואחת מהנמצאים שם, הרי מובן, שכאשר מכינים מלמטה יותר כלים ויותר צינורות, הרי "טיפיים" שמלמטה מעוררים עוד טיפה מלמעלה¹³⁰, ובפרט כאשר מדובר אודות רבי וחסיד, שהרי הם מקושרים של כ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא ישראל — היתה הסברא הנכונה שבעצם היו צריכים אלו ואלו ליסע לשם בעצמם, וככל שירבו הנוסעים הרי זה טוב יותר,

וכאמור, שכאשר ניתוסף עוד יהודי, ניתוסף עוד אות בתורה, ומובן, שגם הוספת "אות זעירא" היא דבר חשוב, ועאכו"כ "אות בינונית" ו"אתון רברבין", ועאכו"כ כאשר נוסעים עדה מישראל, ויותר מ"עדה", וכאשר ניתוסף אור בנקודה אחת, הרי זה מתפשט בכל הסביבה כולה ובכל המדינה כולה, וכאשר מדובר אודות מקום כללי וזמן כללי, הרי זה מתפשט בכל הפרטים התלויים במקום זה ובזמן זה.

123) "היום יום" יג אדר שני. וראה סה"מ ספר הערכים חב"ד ערך אור ביחס לחושך ע' תרפ"ט ע' 69. וש"נ.
 124) ראה תניא שעהיחודה"א פ"ב.
 125) ראה חובת הלבבות שער יחוד המעשה פ"ה. תניא פ"ב (יז, א).
 126) תהלים קלט, יב.
 127) ראה המשך תערי"ב ח"ג ע' אישמו.
 128) ראה הערכים חב"ד ערך אור ביחס לחושך ע' תקצז. וש"נ.
 129) ראה שיחת יום ב' דחג השבועות סל"ה (תו"מ חט"ז ע' 355). וש"נ.
 130) סוטה יג, סע"ב.
 131) ראה זח"ג רמז, ריש ע"ב (ברע"מ), ובהנסמן בנצו"ז שם.

אבל אעפ"כ, כיון שמצד כמה סיבות לא כולם יכולים לנסוע ולא כל אחד יכול לנסוע — הרי ע"פ תורה ישנו הענין ד"שלוחו של אדם כמותו"¹³¹, ולכן, כאשר נתאספים יחדיו, ובוחרים פלוני בן פלוני ופלוני בן פלוני שישעו בתור שלוחים, הרי זה נחשב כאילו נסעו כל אלו שמינו אותם בתור שלוחים.

יט. ולהעיר:

בנוגע להענין ד"שלוחו של אדם כמותו" ישנם כמה דרגות: מהדרגא היותר פחותה — שהשליח עושה את המעשה, ואין זה אלא שהוא מוציא את המשלח י"ח, ועד להדרגא היותר עליונה — שהמשלח עצמו עושה את הדבר ע"י אבריו של פלוני, כידוע¹³² אריכות פרטי החילוקים בזה, והראיות לכל הצדדים.

אמנם, חסידים לא מגבילים את עצמם עם המסקנות שבנגלה דתורה — אם אין הדבר נוגע למעשה בפועל. וכפי שמצינו בחלק הדרוש שבתורה, שבמסכת אבות מפרש רש"י באופן אחר מהפירוש שבאבות דר"נ¹³³, וכמו"כ מצינו שבפירושו על התורה מביא רש"י שישנם דרשות רז"ל ואעפ"כ מפרש באופן אחר. והיינו, שרק בנוגע לענינים של מעשה בפועל הרי זה באופן ש"הקהל חוקה אחת לכם"¹³⁴, ו"הלכה כמותו" — כדברי אחד; משא"כ כאשר מדובר אודות ענינים רוחניים, או אפילו בענינים של פועל אבל טרם שנקבעה הלכה — הרי "אלו ואלו דברי אלקים חיים"¹³⁵, ולא עוד אלא שלפעמים פוסקת התורה ש"נהרא נהרא ופשטי"¹³⁶, וכל שבט במסילתו יעלה¹³⁷.

ועד"ז בנוגע לעניננו: איך שתהי' המסקנא בענין השליחות ע"פ נגלה בנוגע להלכה למעשה בענינים גשמיים וחומריים — הרי ברוחניות הענינים יכול להיות ענין השליחות, "שלוחו של אדם כמותו", במדריגה היותר נעלית.

והיינו, שהנוסע הוא המשלח בעצמו, אלא שענין זה נעשה באופן שהוא ע"ד מ"ש¹³⁸ "ותשלח את אמתה", "שנשתרבה אמתה אמות הרבה"

(135) עירובין יג, ב. וש"נ.
 (136) חולין יח, ב. וש"נ.
 (137) ראה לקו"ש חכ"ג ע' 54. וש"נ.
 (138) שמות ב, ה ובפרש"י.

(131) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.
 (132) ראה לקח טוב (למהר"י ענגיל) כלל א. וש"נ.
 (133) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 349.
 (134) שלח טו, טו.

— עד מאה אמה¹³⁹, ע"ד מ"שי¹⁴⁰ "ואולך אתכם קוממיות", מאה (או מאתיים) אמה¹⁴¹ — שע"ז הוציאו את משה רבינו, "גואל ראשון הוא גואל אחרון"¹¹⁷.

וזהו ענינה של נסיעה זו — שכולם נוסעים יחד עמהם, אלא שזהו באופן שנשתרבה אמתם, ונמצאים גם הם בהשרוב, וזכו שנמצאים גם כאן יחד עם השרוב.

כיון שנמצאים כאן הנוסעים, והעשירי יצטרף אליהם בדרכם — נוסעים הם בשליחות כל הקהל, דהיינו כמה פעמים עשרה מישראל שעוסקים בתורה ומצוות, ולוקחים עמהם את האור ואת המאור, וע"ז פועלים לא רק דחיית החושך, אלא גם הפיכת החושך לאור.

כ. ואע"פ שלכאורה הרי זו אחריות גדולה ביותר,

הנה לכל לראש ישנו המאמר הידוע¹⁴²: "וואָס מאַנסטו באַ מיר — מאָן באַ זיך".

ובכל אופן, בנוגע לנתינת כחות — הרי ישנו הכלל "לפום גמלא שיחנא"¹⁴³, והיינו, שנותנים את הכחות לבצע את השליחות עוד לפני שמטילים את השליחות;

כל מה שנדרש הוא — לנסוע על דעת המשלחים, ואז נעשים כל הענינים כדבעי למהוי בהנוגע להשלוחים, והעיקר — שאז ישנם ההמשכות וההשפעות באופן שלמעלה מהטבע, ובהצלחה מופלגה.

כא. ועוד ענין בנוגע לשליחות זו:

ובהקדים שכ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם¹⁴⁴ אודות אחד מראשי החסידים של הצמח-צדק, שאמר, שכל הענינים שעושה בהידור מצוה הרי זה כדי שיונח אצלו ענין של חסידות טוב יותר ("סיזאַל זיך אַפלייגן בעסער אַ וואָרט חסידות").

וכיון שנקודת העבודה בעקבתא דמשיחא היא הפצת המעיינות חוצה, הרי כל הענינים שנעשים, אפילו עניני קדושה, יש לנצלם באופן

139) ראה תורה שלימה עה"פ (אות מד). חי"ג ע' רמח), ובהנסמן שם.

143) כתובות סז, רע"א. וש"נ. וש"נ.

140) בחוקתי כו, יג. 144) אג"ק שלו ח"ד ריש ע' פ. וראה גם

141) ב"ב עה, א. וש"נ. מכתב כ"ט סיון, כ"ה תמוז שנה זו (אג"ק חי"ג

142) לקו"ד ח"ב רצג, ב. סה"ש תרח"ץ ע' ריט, ע' דש). תו"מ ח"ז ס"ע 330. וש"נ.

ע' 92. וראה גם מכתב ח' תמוז שנה זו (אג"ק

שיביאו הצלחה נוספת בנקודת העבודה של זמן הזה — הפצת המעיינות חוצה.

וכפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁴⁵ אודות רבינו הזקן, שהי' אצלו סדר לשלוח את תלמידיו למקומות שבהם לא נתקבלה עדיין תורת החסידות, והי' מצוה עליהם שידברו שם בנגלה דתורה, וע"י הדיבור בנגלה דתורה ביטלו את ההעלם וההסתר — שקיבלו אותם והתחשבו בהם כו', ובמילא היו יכולים להפיץ שם את המעיינות, ובאופן של קביעות וקיימא לדורותיהם אחריהם.

ועד"ז בנדו"ד:

אע"פ שהשליחות מצד עצמה היא ענין עיקרי, הרי זה גם כלל שהוא פרט מה"כלל גדול" דהפצת המעיינות.

והיינו, שבדרך נסיעתם הלוך ושוב, ועאכו"כ בהיותם שמה, צריכים לנצל את הזמן בשביל הפצת המעיינות — עי"ז שיוכחו שיודעים ללמוד נגלה, ובמילא מוכרחים לציית אליהם באמרם שצריכים ללמוד חסידות. וגם במקומות שאין צורך בראי' — יוסיפו באור החסידות.

ובפרט שיש עסק עם אלו שגם מצד עצמם חפצים הם בכך, אלא שיש צורך לצחצח את הכלי, ובלשון הידוע¹⁴⁶ שצריכים לצחצח מבפנים עד החצי, ומבחוץ עד החצי, ובצירוף שניהם נעשה כלי מצוחצח, מזוכך ומבורר.

וגם כאשר יסעו למקומות שבהם ישנם כאלו שמדמים שהם "מנגדים" — הרי זה רק מצד שטות, וכיון ש"אין מביאין ראי' מן השוטים"¹⁴⁷, ע"פ נגלה, נמצא, שאין שם התנגדות; צריכים רק להודיע זאת, ולהודיע בדרכי נועם, ובהכנה המתאימה, ואז זורעים את "דבר השם", ובאופן ש"לא ישוב גו' כי אם עשה את אשר חפצתי"¹⁴⁸, והיינו, שהקב"ה ימלא את רצונו וחפצו — פנימיות הרצון¹⁴⁹, שזהו תענוג העליון שהוא נעלה יותר אפילו מתענוג המורכב¹⁵⁰, אשר, המשכתו והתגלותו למטה היא ע"י תורת החסידות, והעיקר ע"י מעשה — הליכה בהדרכותי' ומנהגי'.

(148) ישעי' נה, יא.

(149) ראה לקו"ת שה"ש כח, ד. וש"נ.

(150) ראה סה"מ תרס"ג ע' כד ואילך.

המשך תרס"ו ע' צז ואילך. ועוד.

(145) ראה גם תו"מ חט"ו ע' 281. וש"נ.

(146) ראה עץ חיים שער ב ענף ג. הובא

בסה"מ תרנ"ד ע' קנא. תש"י ע' 13. ועוד.

(147) שבת קד, ב. וש"נ.

וכיון ש"אין הקב"ה מקפח שכר כל ברי"¹⁵¹, הנה עי"ז שבדרך נסיעתם יקרבו יהודי לאבינו שבשמים, שאצלו יקר כל יהודי שלא בערך יותר מבן יחיד שנולד להורים זקנים לעת זקנתם (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הבעש"ט¹⁵²), וכאשר מקרבים אותו אפילו ע"י פעולה אחת, הנה "יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד" (כמ"ש בתניא¹⁵³), וגורמים למעלה תענוג נצחי — הרי אלו שגרמו לכך מקבלים שכר נצחי ושכר אמיתי, שזהו "שכר מצוה מצוה", צוותא וחיבור (כנ"ל סט"ז).

כב. וכיון שתורת החסידות דורשת שלא יהי' בדרך ממילא¹⁵⁴, אלא באופן ד"יגיעת ומצאת"¹⁵⁵,

הרי לאחרי כל הענינים צריך להיות אצלם הענין ד"מעקה לגגך", עם כל הענינים הקשורים בזה (כנ"ל סי"א ואילך), ואח"כ צריכים להתייגע ביגיעת נפש ויגיעת בשר להמשיך זאת למטה מעשרה טפחים, בכתלי המעקה,

ואז תהי' הנסיעה והחזרה בהצלחה מופלגה,

וזו תהי' הקדמה קרובה לנסיעת כל עם ישראל — "ויסעו ויהי חתת אלקים על הערים גו"¹⁵⁶ — "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו"¹⁵⁷, ויקריים היעוד¹⁵⁷ "והיתה לה' המלוכה", ע"י דוד מלכא משיחא, במהרה בימינו.

גג. (ואח"כ אמר:) כיון שהתחלת הנסיעה היא ביום הבהיר,

— כמדובר שהלילה שבין שני ימים מחבר את שני הימים, שכן, מצד בריאת העולם שייך הלילה ליום שלאחריו ("ויהי ערב ויהי בוקר"¹⁵⁸), ואילו בקדשים "לילה הולך אחר היום"¹⁵⁹, ונמצא, שבליילה זה ישנם ב' הענינים די"ב וי"ג תמוז —

תהי' התחלת הנסיעה בהצלחה מופלגה, וכן כל הפרטים הקשורים בזה, ועד להתועדות החסידית כשיחזרו ויפגשו עמהם, עם שליחות של המשלחים מהתם להכא — מתוך שמחה וטוב לבב.

(151) ב"ק לה, ב. וש"נ.	(155) מגילה ו, ריש ע"ב.
(152) ראה כתר שם טוב בהוספות סק"ז.	(156) וישלח לה, ה.
וש"נ.	(157) עובדי' בסופו.
(153) פכ"ה (לה, א).	(158) בראשית א, ה. ועוד.
(154) ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 57.	(159) חולין פג, סע"א. וש"נ.

תשי"ב ע' 119.

ובתור מקדמה — יאמרו הם לחיים, וכל הקהל ינגן "כי בשמחה תצאו ובשלום ותבולן"¹⁶⁰, עם כל הפרטים שבהמשך הכתובים.
 [כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "כי בשמחה תצאו". ואח"כ צוה לנגן "כאָטש מי כודי".

אח"כ הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א שגם הנוסעים בשליחות המל"ח¹⁶¹ יאמרו "לחיים", והקהל ילווה אותם עם הניגון "כי בשמחה".

* * *

כד. מהענינים שאודותם מדובר בפרשת השבוע ובסיום הפרשה, ישנו ענין שממנו למדים בנוגע ל"מדה טובה" ש"מרוכה ממדת פורעניות" חמש מאות פעמים¹⁶²:

בפרשת השבוע מסופר אודות החטא דבעל פעור שנגרם לבני ישראל ע"י בנות מואב, אף שמצד עצמם לא היתה לבנ"י שייכות אליהן, — ולהעיר ממש"נ גבי מואב ש"לא קדמו אתכם בלחם ובמים"¹⁶³, והרי ענין זה אינו שייך לנשים, כי אם לזכרים דוקא (שלכן נאסרו רק הזכרים לבוא בקהל, כמ"ש¹⁶⁴ "לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'", "עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית"¹⁶⁵) —

ואעפ"כ, מצאו בנות מואב קישור כו', ומה גם שמאורע זה הי' "בשטים", מקום מוכן לפורעניות¹⁶⁶, ועי"ז נגרם החטא.

וענין זה שפעל החטא דבעל פעור, לא פעלו כל שאר הענינים הבלתי-רצויים — עד כדי כך, ש"משה נקבר אצל בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור", ו"בכל שנה ושנה (עד ביאת המשיח!) .. בית פעור עולה למעלה כדי לקטרג .. וכשהוא רואה קברו של משה חוזר שוקע כו"¹⁶⁷.

והגע עצמך: בני ישראל עמדו אז קודם כניסתם לארץ — לא במעמד ומצב ד"תרבות אנשים חטאים"¹⁶⁸, אלא להיפך, שהיו חפצים לילך אל ארץ טובה ורחבה, ולמלא את רצונו של הקב"ה בעולם, ואעפ"כ,

(165) יבמות טז, סע"א. וש"נ.

(166) ראה תנחומא פרשתנו (בלק) יז. במדב"ר פ"כ, כב.

(167) סוטה יד, רע"א. ובתוס' שם (מ"מדרש אגדה").

(168) מטות לב, יד.

(160) ישעי' נה, יב.

(161) ראה שיחת י"ב תמוז דאשתקד סי"ג (תו"מ חי"ד ע' 192). וש"נ.

(162) יומא עו, א ובפרש"י. וש"נ.

(163) תצא כג, ה.

(164) שם, ד.

ע"י בנות מואב נגרם קלקול כזה שאי אפשר להפרע ממנו ("מ'קען זיך פון אים ניט אויסצאלן")... ואין עצה אחרת מלבד שמשה רבינו יקבר אצל בית פעור, ויגן שלא יזיק הדבר אפילו לאחר כמה דורות!

כה. וכיון ש"מדה טובה מרובה" — הרי מובן עד כמה יכולות נשים ובנות לתקן בצד הקדושה,

ועאכו"כ שבענין הבלתי-רצוי מדובר אודות בנות שהן מבחוץ, מעם אחר שאין לו שייכות, ו"יחוסן" אינו אלא שהן מבנות לוט, שהי' בן אחיו של אברהם אבינו; ואילו כאן מדובר אודות בנות ישראל הכשרות, כשרה רבקה רחל ולאה.

ואם בענין הנ"ל, פעל תיקון הדבר ש"הנני נותן לו (לפינחס) את בריתי שלום"¹⁶⁹, עד כל הדורות כולם, לעד ולעולמי עולמים, עד שיבוא "פינחס זה אליהו"¹⁷⁰, מבשר הגאולה¹⁷¹, שיבשר שיוצאים מהגלות ומ"רוח הטומאה" ש"אעביר מן הארץ"¹⁷² — הרי מובן כמה פעמים ככה גודל הענין שיכולים לפעול עי"ז שמחנכים את הבנות בחינוך הכשר ועל טהרת הקודש,

וכפי שנדרש בימינו אלו — שהחינוך יהי' על דרכי החסידות, הדרכותי' ומנהגי',

שלכן התחיל כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל השמחה להתעסק בהוצאה-לאור של הישחות — ואפילו המאמרים — באידית, שא' הטעמים, ומהטעמים העיקריים בזה הוא — כדי שיגיע גם לנשים ובנות¹⁷³.

כו. וענין זה אינו דבר חדש, ואינו דבר קל — זהו ענין שהתחיל בתור הכנה למתן-תורה, כמ"ש¹⁷⁴ "כה תאמר לבית יעקב", "אלו הנשים"¹⁷⁵, ואח"כ "ותגיד לבני ישראל",

וענין זה הי' הכנה להכניסה לארץ — שלכן מסופר בפרשתנו בצד דלעו"ז אודות המכשול שנעשה ע"י הבנות, ולאידך גיסא, מסופר בפרשה שלאח"ז¹⁷⁶ אודות בנות צלפחד שהיו מחבבות את הארץ¹⁷⁷ — להכנס

169) פינחס כה, יב.

170) תיב"ע וארא ו, יח. יל"ש ר"פ פינחס. זח"ב קצ, סע"א. רלב"ג מ"א יז, א. 171) פרש"י בחוקותי כו, מב. וראה גם תיב"ע ויל"ש שם. רמב"ם הלי' מלכים פי"ב ה"ב. ועוד.

172) זכרי' יג, ב.

173) ראה גם תו"מ חט"ו ע' 272. וש"נ.

174) יתרו יט, ג.

175) מכילתא ופרש"י עה"פ.

176) פינחס כז, א ואילך.

177) פרש"י שם כו, סד. כז, א.

לארץ ישראל ולעשות ממנה ארץ טובה ורחבה, "ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"¹⁷⁸.

וענין זה מונח בידיהן של הנשים והבנות שבכל דור ודור — לחבב את ארץ ישראל בעצמן, ולחבבה על בעליהן ועל ילדיהן,

— שכן, אע"פ שיש כמה סברות ורוב הסברות שענין החינוך מוטל על האב ולא על האם¹⁷⁹, מ"מ, בנוגע לפועל צריכה גם האם לחנך את בני' (ולכמה דעות¹⁷⁹ מחוייבת היא בכך), ובפרט כאשר מדובר אודות ענינים הקשורים עם בנין "בית חדש", והרי האשה נקראת בשם "עקרת הבית" —

שיהיו חפצים לעשות "ארץ ישראל" במקום שבו נמצאים¹⁸⁰, ע"י אורח-חיים ע"פ התורה והמצוה, מתוך חיות חסידית,

ודבר זה יביא את הגאולה השלימה — שילכו יחד עם הבעלים והילדים, דור שלם, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹⁸¹, לקראת משיח צדקנו.

כז. כדי ליישם זאת אין צורך בענינים נפלאים למעלה מדרך הטבע; כוונת הדברים היא בפשטות:

בכל יום ובכל שעה צריך להתבונן האם ענין זה שעושים עתה מתאים לאופן ההנהגה של בית יהודי ובית חסידי, ואם הנהגה פרטית זו מתאימה להנהגת בנות ישראל, שכולן, מבלי יוצא מן הכלל, דומות לשרה רבקה רחל ולאה, שבנו את בית ישראל.

וכאשר הנשים יתחילו לפעול בכיוון זה, והבעלים יסייעו להן — אזי נבנה "בית חדש", בית נוסף להקב"ה,

— לא כפי ששאל המין "כמה שכינתא אית לכו"¹⁸², שכן, "שמשא אכולי עלמא נייחא"¹⁸³; אותו הקב"ה ואותו עצמות ומהות ("דער זעלבער אויבערשטער און דער זעלבער עצמות ומהות") שנמצא בקדשי קדשים בבית ראשון בימי שלמה כאשר "קיימא סיהרא באשלמותא"¹⁸⁴, יכולים לפעול שיהי' בביתו הפרטי, באיזה חדר שיהי', במטבח או בחדר המטות,

(178) עקב יא, יב.

(179) ראה אנציק' תלמודית ערך חנוך

ספ"ל"ה.

(182) סנהדרין לט, א. הובא בתניא

ס"ב (כרך טז ע' קסה). וש"נ.

(183) סנהדרין שם.

(180) ראה שיחת י"ג תמוז דאשתקד סי"ב

(184) זח"א קג, רע"א. רגז, א"ב. רכה,

(תו"מ ח"ד ס"ע 191). וש"נ.

סע"ב. ועוד. וראה גם שמו"ר פט"ו, כו.

(181) בא יו"ד, ט.

כאשר האשה מתנהגת באופן של "החן", דהיינו, ההנהגה בכשרות ובצניעות בקיום ג' המצוות שניתנו במיוחד לנשים, שהר"ת שלהן הוא "החן"¹⁸⁵, ובכל הענינים שהנשים חייבות בהן, כפי שמונה רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה¹⁸⁶, ובכללות הנהגת הבית על יסודי התורה והמצוה¹⁸⁷.

כח. ובוזה ניתוסף בדורנו זה — שמבלי הבט על החושך כפול ומכופל, רואים על אתר את ההצלחה בעניני קדושה, לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות.

צריכים רק לעשות כלים רחבים וצינורות רחבים, וצריכים רק לרצות שיושלם רצון התורה, רצון בורא העולם, שיודעים אנו אודותיו ע"י נשיאינו הקדושים, ואז רואים הצלחה, ללא מחסור בכסף, וללא מחסור באנשים כו'.

צריכים רק להשקיע בזה את כל הרצון האישי, ולפעול בהענין לאמיתתו — לא כפי שהוא רוצה ("ווי זיך ווילט זיך"), אלא לטובת הענין, ואז נעשה הענין בשלימותו, ובמשך הזמן זוכים גם לרצות מה שצריך לרצות.

וההתחלה בזה היא באופן ד"כה תאמר לבית יעקב", היינו, שהנשים מתחילות לנצל את השפעתן על הבעלים והילדים והאחים, לילך בדרך המלך, מלכו של עולם, וכך בונים ענינים של קדושה בהצלחה מופלגה, והדבר מביא לא רק אושר רוחני, אלא גם אושר גשמי כפשוטו — שנמשך למטה מעשרה טפחים, בבריאות נכונה ופרנסה בהרחבה גדולה, כך שמתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף יוכלו לעבור את העולם ("דורכגיין די וועלט"), עד אשר "ממצרים גאלתנו מבית עבדים פדיתנו", בביאת משיח צדקנו, שיוליכנו לארצנו הקדושה, במהרה בימינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "קול ביער"].

* * *

כט. אצל כל נשיא היו ענינים שונים שפעל בזמנים שונים, ונוסף לזה היו גם ענינים כלליים ותקנות כלליות שהיו קשורים עם נשיא זה ועם זמן זה, על מנת שיומשכו על כל הזמנים כולם.

וידוע שא' התקנות שתיקן כ"ק מו"ח אדמו"ר, ורצה שתתפשט

(185) מג"ע עה"ת שלח ד"ה ג' מצוות (יז), ראה גם מכתב כ"ה סיון שנה זו (ד).
(אג"ק חיי"ג ע' רי').

(186) ספ"א.

ותבוא לידי פועל בכל המקומות — הרי זה הר"ת ד"חת"ת", חומש תהלים ותניא.

ותוכן התקנה — שבמשך המצת־לעת ילמדו בחומש פרשת השבוע עם פירוש רש"י, ביום ראשון מהתחלת הפרשה עד שני, ביום שני, משני עד שלישי, וכך הלאה, עד לסיום הפרשה ביום השבת,

וכן אמירת תהלים — כפי שנחלק לימי החודש, ועד כדי כך, שגם אלו שיש להם שיעורים אחרים באמירת תהלים, שמסיימים בכל שבוע או בכל יום, מ"מ, יאמרו בכל יום ויום גם את השיעור החדשי,

וכן השיעור בתניא — ללמוד תניא בכל יום, ולאחר זמן חילק את ספר התניא על ימות השנה, באופן שילמדו את ספר התניא במשך השנה ככל־הפחות פעם אחת.

ל. ואפילו אלו שמאיזו סיבה לא קיימו זאת עד עתה — הנה בעמדנו ביום שבו הי' הנצחון של כ"ק מו"ח אדמו"ר, הרי זו שעת הכושר להתקשר עמו ע"י קיום תקנותיו — לקבל החלטה טובה על מנת להביאה בפועל, בלי נדר, לשמור מכאן ולהבא את שלשה השיעורים בחומש תהלים ותניא¹⁸⁸.

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בא' משיחותיו¹⁸⁹ — הרי זה קשור עם מ"ש¹⁵⁶ "ויסעו ויהי חתת אלקים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב", היינו, שאף שיעקב ובניו היו "מתים מספר" (כפי שאמר יעקב בעצמו)¹⁹⁰, מ"מ, הי' "חתת אלקים", ועי"ז "ויסעו" במנוחה ובשלחה.

וכמו"כ גם עתה, שאפילו כאשר נדמה (ואולי לפעמים כן הוא) שישנם מסביב "הערים האלה", שהם הרוב, ורצונם למנוע ולעכב כו' — עוזר ומסייע הענין ד"חת"ת" שיוכל להיות "ויסעו", שכל יהודי יהי' "מהלך" מדרגא לדרגא, באופן ש"אין להם מנוחה כו' שנאמר¹⁹¹ ילכו מחיל אל חיל"¹⁹²,

עד שבאים להגאולה, ולאחרי כן — להדרגא ד"מנוחה לחיי העולמים"¹⁹³, עלי' שאין למעלה הימנה¹⁹⁴.

(193) תמיד בסופה.
 (194) ראה לקוטי הש"ס להאריז"ל ברכות שם. המשך תרס"ו ע' יב ואילך. ת"מ —
 הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' רצה ואילך.
 וש"נ.

(188) ראה גם שיחת ש"פ חו"ב, י"ב תמוז
 תשי"ב ס"ט (תו"מ ח"ו ע' 42).
 (189) סה"ש תרצ"ו ס"ע 145. וש"נ.
 (190) וישלח לד, ל.
 (191) תהלים פד, ח.
 (192) ברכות ומו"ק בסופן. וש"נ.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שלש התנועות (דהבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן). ניגון ה"בינוני". ניגון מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע. ניגון מכ"ק אדמו"ר מהר"ש. ניגון מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק. וניגון מכ"ק אדמו"ר האמצעי].

* * *

לא. כיון שעומדים להתחיל ענין של "בנאות דשא ירביצני"¹⁹⁵, מחנה-קיץ ("קצמפ")¹⁹⁶ — תהי' ההתחלה בשעה טובה ומוצלחת ב"י"ג תמוז, עי"ז שהמנהלים, ואלו שיהיו שם מדריכים, יאמרו עתה "לחיים".

* * *

לב. איתא¹⁹⁷ בספרים¹⁹⁸, שבלעם יש לו שייכות לעמלק. ורמז: כאשר כותבים את שתי התיבות "בלעם" ו"עמלק" בשתי שורות, למעלה "בלעם" ולמטה "עמלק", אזי, המחצה הימנית של שתי השורות (הבי"ת והלמ"ד של השורה העליונה, והעי"ן והמ"ם של השורה התחתונה) תהי' נקראת "בלעם"; והמחצה השמאלית של שתי השורות (העי"ן והמ"ם של השורה העליונה, והלמ"ד והקו"ף של השורה התחתונה) תהי' נקראת "עמלק".

העצה להפטר מקליפת בלעם ועמלק, היא, אהבה ויראה, שגם הם בדוגמא כזו: כאשר כותבים אהבה בשורה אחת ויראה בשורה השני', למעלה יראה ולמטה אהבה, אזי, המחצה הימנית של שתי השורות תהי' נקראת יראה, והמחצה השמאלית של שתי השורות תהי' נקראת אהבה. והביאור בזה:

הטעם לכך שעמלק הי' יכול להלחם עם בני ישראל, הוא, לפי שיצא מעשו, ובמילא טען עמלק שגם הוא נינו של יצחק ובן נינו של אברהם, ולכן יכול גם הוא לומר דיעה בענינים של תורה וקדושה.

וכאשר הכניסו אותו קימעה, אזי נעשה ניכר הענין ד"יודע את רבונו ומכוין למרוד בו"¹⁹⁹, ואירע מה שאירע.

ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה. (198) ראה ליקוטי שושנים (למהר"ש מאסטרופולי) בפ"י לימודי הארז"ל. וראה גם לקוטי לוי"צ אג"ק ע' רצה. (199) ראה תו"כ בחוקתי כו, יד. זח"ב סה, א. ועצ"ע (וראה גם לקו"ש חכ"א ע' 193. וש"נ).

(195) תהלים כג, ב. וראה ד"ה מזמור לדוד גו' דט"ז תמוז (לקמן ע' 100 ואילך). (196) ראה שיחת יום ב' דחג השבועות סכ"ח ואילך (תו"מ חט"ז ס"ע 348 ואילך). (197) סעיף זה הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 338 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה

וכמו"כ גם בלעם, איתא בגמרא סנהדרין²⁰⁰ שמוצאו מלבן. לבן טען "הבנות בנותי והבנים בני וכל אשר אתה רואה לי הוא"²⁰¹. גם לו יש שייכות לבני ישראל²⁰², שהרי מהבנות שלו נבנה בית ישראל. וזוהי ההוראה בכל דור:

כאשר מישהו בא ואומר היפך התורה והמצוות — יכול הוא אפילו להביא "תעודה" ("סערטיפיקאַט") שהוא נינו של יצחק, ובן נינו של אברהם, וממנו מוצאם של אלו שמהם נבנה כל בית ישראל;

אומרים לו: אנו אין לנו אלא אבינו שבשמים, הבחינה היחידה שיש לנו לבחון דבר היא — תורה. הפוסק אצלנו הוא — לא יחוס או משהו אחר. אבן-הבוחן היחידי הוא התורה. אם הדבר מתאים עם התורה — טוב, ואם אינו מתאים — הרי גם אם זה בלעם או עמלק, כיון שזה היפך התורה, אין לזה שייכות אלינו.

אבל, כדי שנוכל להבחין אם הדבר הוא ע"פ תורה — הנה כאשר הגישה היא מתוך ישות עצמו, אזי אי אפשר לברר ("פאָנאָנדער־קלייבן זיך") מהי הסיבה שאינו רוצה לקבל את ההוראה של פלוני, אם משום שזהו היפך התורה, או משום שזהו היפך ישותו ומציאותו.

ולכן צריכה להיות העבודה דיראה ואהבה. ותחילה העבודה דיראה ואח"כ אהבה — כאופן הקריאה שנקראים שניהם יחד כנ"ל, שכותבים תחילה יראה ואח"כ אהבה, וכמבואר בתניא²⁰³ שיראה היא ראשית העבודה ועיקרה ושרשה.

כאשר הגישה היא מתוך ההכנה של אהבה ויראה, שאהבה היא שרש לכל מצוות עשה ויראה לכל מצוות לא תעשה²⁰⁴,

— כמבואר בחינוך קטן דתניא, ומוסיף שם, שיש בזה ענין החינוך, דהיינו, שאפילו אם עדיין אינו בר דיעה, וידע איניש בנפשי, מ"מ, יכולים לחנך אותו באהבה ויראה —

אזי אין מה להתפעל מפני עמלק שיצא מאברהם ויצחק, וגם לא מבלעם, אע"פ שבישראל לא קם אבל באומות העולם קם ומנהו בלעם²⁰⁵,

ויעקב שנקראו ישרים (מהנחה בלתי מוגה).

(200) קה, א.

(203) רפמ"א.

(201) ויצא לא, מג. וראה גם תו"מ ח"ב

(204) ראה תניא פ"ד. ובכ"מ.

143.

(205) ספרי ברכה לד, יו"ד ויל"ש שם

(202) ולהעיר, שבלעם אמר "תמות נפשי

(רמז תתקסו). במדב"ר פי"ד, כ. זח"ב כא, ב.

מות ישרים" (פרשתנו כג, יו"ד), ואיתא בגמרא

ובכ"מ.

(ע"ז כה, רע"א) שקאי על אברהם יצחק

אשר, אפילו לאחרי המשל בספרי²⁰⁶ שבלעם הוא כמו "טבח", הרי זה בכל זאת איזה דוגמא.

אפילו פשוט שבפשוטים שבישראל, אם הוא הולך לפי הסדר של יראה ואח"כ אהבה, אין לו מה להתפעל מבלעם ומעמלק.

לג. זאת ועוד:

מצינו שעמלק עמד נגד בני ישראל בצאתם ממצרים למנוע מהם לילך למתן-תורה, וכמו"כ בלעם עמד נגד בני ישראל למנוע מהם ליקח "ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה".

וב' ענינים אלו ביטלו והתגברו עליהם ע"י הענין ד"הוי", שהוא למעלה מהטבע, ה' הוה ויהי' כאחד²⁰⁷:

במלחמת עמלק נאמר "בחר לנו אנשים"²⁰⁸, "אנשי משה"²⁰⁹, והרי "פני משה כפני חמה"¹⁴¹, שהר"ע "שמש הוי"²¹⁰.

ובנוגע לבלעם — הרי הנצחון עליו, "את בלעם בן בעור הרגו בחרב"²¹¹, ה' עי"ז שהראו לו את הציץ שעליו חקוק שם הוי', ונפל למטה²¹².

וענינו בעבודה — שכאשר יש אהבה ויראה, שהם "הנסתרות לה' אלקינו"²¹³, אותיות י"ה דשם הוי'²¹⁴, שהם השורש למצוות עשה ומצוות לא תעשה²⁰⁴, שענינם הוא אותיות ו"ה דשם הוי'²¹⁴ — אזי מנצחים את עמלק ואת בלעם.

ואז מקבלים את התורה בפנימיות, ונכנסים ל"ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" — תחילה ברוחניות, וזוהי הכנה והקדמה קרובה לגאולה השלימה, שאז נכנסים לארץ אשר עיני ה' אלקיך בה, ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין". ואח"כ צוה לנגן ניגון אדמו"ר הזקן בן ד' הבבות (בבא הד' — ג"פ)].

* * *

(206) שם.
 (207) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. פכ"ב, ה. יל"ש בלק רמז תשסט. הובא בפרש"י שם, ו.
 (208) בשלח יז, ט.
 (209) תו"א תצוה פג, ב.
 (210) תהלים פד, יב.
 (211) מטות לא, ח.
 (212) ראה תנחומא מטות ד. במדב"ר פכ"ב, ה. יל"ש בלק רמז תשסט. הובא בפרש"י שם, ו.
 (213) נציבים כט, כח.
 (214) זח"ג קכג, ריש ע"ב. תקו"ז ת"י (כה, ב). וראה תניא אגה"ת ספ"ד. ובכ"מ.

לד. מצינו²¹⁵ שכסף שקשור עם רבית, רבית ע"פ תורה, הנה לא זו בלבד שע"ז לא ניתוסף מאומה, כיון שריוח זה אינו אלא לפי שעה קלה, ואח"כ הולך הכסף לטמיון רח"ל, אלא עוד זאת, שכסף זה (שהולך לטמיון) גורר אחריו גם כסף נוסף²¹⁶.

ומזה מובן, שכאשר רוצים לסייע למישהו ע"י הוספת כסף, ועושים זאת ע"י כסף של רבית — הרי לא זו בלבד שלא מסייעים, אלא אדרבה כו'.

— שאלו פעם אצל בעל השמחה, כ"ק מו"ח אדמו"ר²¹⁷, בהיותו עוד ברוסיה, מהי הסיבה לכך שמתנגד בתוקף כ"כ לתנועה מסוימת, הרי בשעה שצריכים לכבות שריפה, לא בוחנים אם המים הם נקיים וראויים לשתי'; כאשר צריכים לכבות שריפה, משתמשים גם במים שאינם נקיים, מי שופכין, ובלבד לכבות את השריפה!?

והשיב בעל השמחה: הצדק עמכם ששריפה יכולים לכבות גם עם מים בלתי-נקיים, אבל, כאשר יבוא אדם לכבות שריפה עם חומר נוזלי, ויתברר שזהו נפט, הרי אע"פ שזהו נוזל ונשפך כמים, מ"מ, לא זו בלבד שעל ידו אי אפשר לכבות את השריפה, אלא אדרבה, על ידו מגדילים את האש עוד יותר!

ועד"ז בנדו"ד: ממון של ריבית — לא זו בלבד שעל ידו אי אפשר לסייע למי שזקוק לסיוע, אלא יתירה מזה, שנוסף לכך שממון זה הולך לטמיון רח"ל, גורר הוא עמו ממון נוסף, גם את הקרן.

ועד"ז בנוגע לממון הקשור עם חילול שבת — שלא יתוסף בהכנסה סכום הכסף שהרוויחו ע"י חילול שבת, ואדרבה, שכן, נוסף לכך שכסף זה ילך לאיבוד, יגרור עמו עוד כספים, ועוד ענינים שנוגעים יותר מכסף, וכאמור, שזהו כמשל כיבוי שריפה ע"י נפט.

לה. במה דברים אמורים?

ישנו יהודי שהעמיד בסכנה את משרתו, ואת שמו, והכניס את עצמו למחלוקת — בגלל רצונו לשמור שלא יעזרו לארץ ישראל ע"י כספים שבאים ע"י חילול שבת, ועכשיו סובל הוא צרות...

ולעומת זאת, ישנם אלו שיודעים את רבונם ומכוונים למרוד בו

(216) ראה ב"מ ע"א, א. שו"ע אדה"ז יו"ד הל' רבית ס"ב.
(217) ראה גם תו"מ ח"א ע' 190. וש"נ.

(215) בהבא לקמן — ראה מכתב צום הרביעי יהפך לששון ולשמחה שנה זו (אג"ק ח"ג ע' רסה ואילך).

— להלביש זאת באיצטלא של אהבת ישראל ואהבת ה', שכיון שע"ז ויתוסף קצת כסף, הרי זה ענין של אהבת ישראל, הצלת ישראל, ובמילא אי אפשר להתחשב בחילול שבת!

— אינני מאמין שהם מרמים את עצמם, ואין זה אלא כלפי חוץ. ואילו בנוגע לארץ ישראל — אין זו הצלה, אלא חורבן, כמוכן ממארוז"ל²¹⁸ "אילו היו ישראל משמרין שבת אחת כתיקונה", ובמק"א²¹⁹ איתא "שתי שבתות כהלכתן", "מיד נגאלים"²²⁰, וא"כ, כאשר מוסיפים ענין של היפך שמירת שבת, עושים ענין שהוא היפך הגאולה — הגדלת החורבן, כמשל שפיכת נפט לתוך האש!

לו. יש להזהר שלא להגרר אחר היצה"ר, מבלי הבט על כך אם הוא מתלבש בלבוש של "מורה הוראה", או בלבוש של יהודי תמים, בלבוש של יהודי שנקרא קנאי "להצלת נפשות בישראל", או בלבוש של יהודי בן-תורה; וכאמור לעיל (סל"ב) שאין נפק"מ מהו יחוס עצמו ויחוס אבות — אם הוא אומר היפך רצון הבורא!

וע"ד הצחות — כהמנהג באמריקא שעל כל דבר אומרים בדיחה ("א דזשאק"):

מעשה בא' הגדולים ("פון די עולם'שע")²²¹ שכחו הי' למצוא אצל כל אחד חסרון — שהרי בן-אדם אינו שלם, ובמילא, כל סברא שכלית שיאמר אינה תכלית השלימות. וכשם שישנו מי שיכול למצוא את מעלותיו של הזולת, אפילו אם הם חבויים בעומק, הנה הגדלות שלו היתה בכך שכאשר מישוהו הי' אומר סברא בתורה, פלפולא דאורייתא, הי' הוא מוצא היכן אין הדברים מכוונים.

ובכן, מספרים עליו, שבבואו לבית-דין של מעלה לאחרי מאה ועשרים שנה, והרי הסדר הוא שב"ד של מעלה שואל כל אחד במה כחו גדול, כדי לבחון ולפסוק אם מגיע לו "ש"י עולמות", יותר או פחות — הנה כאשר שאלו אותו במה כחו גדול, וכיון שכלפי ב"ד של מעלה אין לנהוג עניוות, אלא צריך לומר את האמת, השיב, שכל ימיו הי' מונח בתורה. וכאשר ביקשו ממנו שיאמר תורה, אמר, שלא בזה כחו גדול. שאל אותו המופלא שבב"ד של מעלה, קוב"ה: ובכן מה רצונך? והשיב: אמור אתה — קוב"ה — פלפול, ואני אפריך אותך!...

220 ראה גם מכתב ד' מנ"א שנה זו (אג"ק שם ע' שלו).

221 ראה גם תו"מ ח"ט ע' 116.

218 ירושלמי תענית פ"א סה"א.

219 שבת קיח, ב.

ישנם כאלו שענינם הוא לחדש קושיא על כל דבר, ללא נפק"מ אם מדובר אודות פס"ד של הרמ"א, של הבית-יוסף או של הרמב"ם; יאמר תורה מי שיאמר, אפילו קוב"ה, והוא ישב במתיבתא דרקייע ויפריך את דבריו...

ואילו אנו — לאחרי שיודעים מקורה של ההלכה, הרי אין נפק"מ אם אין קושיא או יש קושיא, כיון שיודעים דבר ברור שזוהי הלכה פסוקה, בדברי הרמ"א, המחבר, הרמב"ם, ראשונים ואחרונים, מורי-הוראה בישראל.

וגם אם ישנו משהו שכחו גדול עד כדי כך שיכול לטהר שרץ בק"נ טעמים — ישאר הוא חכם גדול, והשרץ ישאר שרץ, ודינו יהי' שמטמא בכעדה²²², אע"פ שיש לו ק"נ טעמים להפריך מ"ש בחומש או בספרא, בתושב"כ או בתושבע"פ.

לז. ובנוגע לענינו:

כיון שמדובר אודות איסור ברור, והשאלה אינה אלא אם זהו רק איסור דרבנן, או גם דאורייתא — יעזור השי"ת לא"י שלא ישפכו נפט לתוך האש ע"י משלוח כסף שקשור עם חילול שבת רח"ל, ויוסיפו בשמירת שבת כהלכתה, שעי"ז ימהר הקב"ה את ההבטחה ש"נגאלין מיד", שיהי' זה מיד ממש, בעגלא דידן, גאולה ע"י משיח צדקנו,

עליו נאמר²²³ שילמד תורה את כל העם — כולל גם אלו ששואלים קושיות...

וכיון שלימוד התורה של משיח יהי' באופן של ראי²²⁴ — הרי על דבר הנראה לא יכולים לשאול קושיות:

מבואר בחסידות²²⁵ בהחילוק שבין שמיעה לראי' — שכאשר שומעים דבר, אזי יכולים למצוא על זה קושיא (קושיא אמיתית, או אפילו קושיא של שקר), משא"כ כאשר רואים את הדבר, הרי כיון שהוא בעצמו ראה זאת, "הרואה את הנולד"²²⁶, אי אפשר להפריך זאת.

ובנוגע לתורתו של משיח — מבואר בחסידות שלימוד זה יהי' באופן של ראי' (שלכן יוכל ללמוד עם כל בני ישראל, מראש כל הדורות

(225) ראה ד"ה פדה בשלום תשי"ג פ"ג

(תו"מ ח"ז ע' 199). ושי"נ.

(226) אבות פ"ב מ"ט. תמיד לב, א.

(222) שבת כז, א. ועוד.

(223) רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. ועוד.

(224) לקו"ת צו יז, ב. ובכ"מ.

עד סוף הדורות), וכיון שבענין של ראי' לא שייך ענין של קושיא, נמצא, שתהי' זו תורה שאין בה דופי, אין בה קושיא והעלם והסתר שהם מסטרא דרע (כמ"ש ברע"מ²²⁷).

וההכנה לזה הו"ע הקדמת נעשה לנשמע: לכל לראש — לעשות כהוראת השו"ע, ראשונים ואחרונים, ואח"כ יהי' ה"נשמע", לפלפל אם מבינים אם לאו.

לח. ובנוגע להנ"ל שסיכן את עצמו כו',

— (כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר:) ושוב אינו יכול לחזור בו, כיון שכבר עשה זאת בכתב, ותבוא עליו ברכה —

הרי כיון שלעת-עתה, לדאבונו, יש ענינים שבהם יש דעה לאלו שגורמים לו "קשיים", בלשון נקי' — יעזור לו השי"ת שתתגלה צדקתו לעין כל, ובחסד וברחמים, וינצח, ויתוסף בשמירת שבת כהלכתו כהנה וכהנה, ואז יקיים הקב"ה הבטחתו ש"מיד נגאלין".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגון "ניע זשוריצי כלאָפּצי".

טרם צאתו, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:] שיהי' קיץ בריא וקיץ שמח, בגשמיות וברוחניות.

[והתחיל לנגן "כי בשמחה תצארו"].

